Her kommer et kort, klart overblik — på moderne dansk — over hvad det skiftet fra starten af 1800-tallet går ud på.

Hovedlinje (kort)

Det er et skifte (dvs. behandling af afdødes bo) efter husmand **Anders Pedersen** (beboer af Dahlerhus på Solberg mark). Skiftet igangsættes fordi hans enke **Zidsel Poulsdatter** ønsker at få boskiftet afsluttet og få fastlagt børnenes arv. Der er problemer med tinglysning/ejendomsforhold til huset, så man må træffe en midlertidig ordning for at sikre børnenes arv, indtil de faste forhold (jordudskiftning / skøde-tinglysning) er i orden.

Tidspunkt

- Første møde / registrering og vurdering: april 1802 (møde 2. april; vurdering 9. april 1802 omtales).
- Opfølgende møde hvor skiftet afsluttes: marts 1804 (møde 1. marts 1804), med aftale om udbetaling til overformynder i 1805.

Parter

- Afdøde: **Anders Pedersen**, beboede Dahlerhus, Solberg.
- Enke: **Zidsel Poulsdatter** (anmoder om skifte).
- Laugværge / hjælper for enken: først nævnt som **Søren Poulsen** men i senere dokument også **Laurs Poulsen**, Gaardmand i Solberg (manuskriptet har variationer).
- For børnenes repræsentation / værge: **Poul Pedersen**, farbroder, fra Taarsted/Taasted sogn.
- Landmåler (papirer/udskiftning): nævnt som **Reyø** (har papirer vedr. fradelingen).
- Videre: der henvises til "overformynderen" som modtager midler til børnenes arv i 1805.

Børnenes situation

Der er i alt **7 umyndige børn** — 3 sønner og 4 døtre — med aldre oplyst i 1802:

- Ældste søn Poul, 11 år
- søn Peder, 9 år
- Søn Jens, 1 år
- Ældste datter Ane, 16 år
- datter Anne Marie, 13 år
- datter Zidsel, 7 år
- datter Bodil, 4 år

Værdier, gæld og arv

- Vurdering af boets indtægt (løsøre og boets gods): **ca. 265 rigsdaler (rd)** (dette tal gentages i teksten).
- Huset er angivet med **4 skæpper hartkorn** (en landmåls/skattemæssig oplysning) — huset stammer fra et skøde fra 1796.
- Opgivne gældsforpligtelser på boet er små (bl.a. en gæld på **7 rd** nævnes) — enken anfører også et krav på **12 rd** som hun forlanger bliver stående (teksten er delvist utydelig her).
- Parterne aftaler, at børnene skal have en *fædrene arv* på **125 rd** i alt — fordelt således: hver søn får **25 rd**, hver datter **12 rd 3m** (dvs. noget mindre for døtrene). (Teksten påpeger, at denne samlet udbetaling i praksis måske er større end hvad de juridisk set efter loven ville få; alligevel aftales beløbene.)
- Fordi skødet/tinglysning på huset **ikke er tinglyst** (og da jorden ikke formelt er udskiftet), vurderer skifteretten, at børnenes midler ikke er tilstrækkeligt juridisk sikret, hvis skiftet lukkes straks.

Juridisk/administrativ problem og løsning

- Problemet er at **skødet fra 1796** (hvor fx Poul Søndergaard afhænder Dahler-huset til Anders Pedersen) ikke er tinglyst korrekt i forhold til den formelle udskiftning/fradeling af jorden. Derfor er ejendomsforholdet ikke fuldt "i orden" (ingen endelig tinglysning), og børnenes arv ville mangle sikkerhed (prioritet på ejendommen).
- Derfor beslutter skifteretten i 1802 at **udsætte** skiftet (første udsættelse til 21. maj 1802 nævnes).
- Endelig (i 1804) indgår en midlertidig løsning: enken og laugværgen forpligter sig til, at det afsatte beløb **125 rd** til børnenes arv skal **udbetales til overformynderen** i (året) 1805 mod retmæssig sikkerhed — dvs. pengene deponeres/afleveres til myndigheden, som kan sørge for sikker opbevaring/anbringelse og rente. Renten af midlerne skal tilflyde enken som hjælp til børnenes opdragelse (hun får altså renteindtægten mens hovedstolen er sikret).
- Når tinglysning/udskiftning er ordnet, vil boets faste ejendom med tilhørende løsøre kunne blive prioriteret i henhold til et tidligere reskript (fra 1789) og så kan hovedstolen frigives eller handles efter de aftalte vilkår.

Dokumenter der nævnes

- **No. 1**: Skifteordre/forretning fra april 1802 (registrering/vurdering).
- **No. 2**: Skøde fra **2. december 1796** underskrevet af **Poul Søndergaard**, hvor han afhænder huset (Dahler Huus) til Anders Pedersen for «4 skp» (hartkorn). I skødet står der en reservation: hvis Anders sælger huset, skal han først tilbyde det til Poul Søndergaards søn **Laurs Poulsen** på samme pris.
- Vurderingsnotater, udgifter (skifteomkostninger, begravelsesvederlag) og bemærkninger fra sognefogden og vurderingsmænd findes også i protokollen.

Konklusion — hvad betyder det i almindelige ord?

Det er en klassisk, lille landsby-boskifte: en enke med småmidler og syv umyndige børn begærer skifte efter sin afdøde mand. Boets samlede værdi er begrænset (igen: ca. 265 rd), gælden er lille, men der er et vigtigt teknisk/retligt problem: skødet på huset fra 1796 er ikke tinglyst i sammenhæng med jordudskiftningen, så ejendommen ikke kan bruges som fuldt sikkerhed for børnenes arv. For at beskytte børnenes arv træffer man en midlertidig løsning — de aftaler at de 125 rd til børnene deponeres hos overformynderen (mod sikkerhed) og at enken får renten til husholdning/opdragelse, indtil de faste formelle forhold er bragt i orden, hvorefter skiftet kan endeligt afsluttes.

📜 **Tidslinje for skiftet efter Anders Pedersen, Dahlerhus i Solberg**

2. december 1796 – Skøde på Dahlerhus

- Poul Søndergaard i Solberg udsteder skøde til sin svigersøn **Anders Pedersen**.
- Huset på Solberg Mark, kaldet **Dahlerhus**, overdrages som ejendom på **4 skæpper hartkorn**.
- Pris: **130 rigsdaler**.
- Klausul: Hvis Anders senere vil sælge huset, skal det først tilbydes Søndergaards søn **Laurs Poulsen**.

Efteråret 1801 – Dødsfald

- **Anders Pedersen dør**.
- Enken **Zidsel Poulsdatter** bliver siddende i uskiftet bo med deres 7 umyndige børn.

---

2. april 1802 – Skiftet indledes

- Enken møder ved skifteprotokollen og **begærer officielt skifte**.
- Medvirkende:
    - Laugværge: hendes bror **Søren/Laurs Poulsen**, gårdmand i Solberg.
    - Børnenes værge: farbroderen **Poul Pedersen** fra Taarsted.

8.–9. april 1802 – Registrering og vurdering

- Sognefogden og vurderingsmand registrerer boets ejendele.
- Boets samlede værdi opgøres til ca. **265 rigsdaler**.
- Enken oplyser kun lille gæld (ca. **7 rd**).

April 1802 – Aftale om børnenes arv

- Parterne bliver enige om:
  - Børnene skal have i alt **125 rd i fædrene arv**
  - Fordeling:
    - Hver søn: **25 rd**
    - Hver datter: **12 rd 3 mark**
- Enken ønsker ingen arv for sig selv af mandens halvdel.

Foråret 1802 – Problem opstår

- Skifteretten opdager, at:
  - Skødet fra 1796 **ikke er tinglyst**,
  - jorden ikke er formelt udskiftet fra svogerens gård.
- Derfor er børnenes arv **ikke juridisk sikret** i ejendommen.

➞ Skiftet bliver **udsat** (først til 21. maj 1802 og derefter på ubestemt tid).

---

1. marts 1804 – Skiftet genoptages

- Enken og laugværgen møder igen og beder om at få skiftet afsluttet trods de uløste ejendomsforhold.
- Landmåler Reyø har endnu ikke fået udskiftningen gjort færdig.

1804 – Midlertidig løsning

- Enken forpligter sig til:
  - at de **125 rd** til børnene skal udbetales til **Overformynderen i 1805**,
  - midlerne skal anbringes mod lovlig sikkerhed,
  - **renterne må enken beholde** til børnenes opdragelse.

1804 – Skiftet afsluttes formelt

- Boets indtægter og udgifter gøres op.
- Det konstateres, at børnenes arv faktisk er **større end lovens minimum**.
- Huset og løsøre stilles som sikkerhed for arven, indtil den kan udbetales korrekt.

➞ Skiftet erklæres **afsluttet** og underskrives af:

- Zidsel Poulsdatter
- Laugværge Laurs Poulsen
- Skifteforvalter m.fl.

Kort fortalt

- 1796: Anders køber Dahlerhus.
- 1801: Han dør.
- 1802: Skifte påbegyndes – børnene tildeles 125 rd i arv.
- 1802–1804: Skiftet udsættes pga. manglende tinglysning/udskiftning.
- 1804: Løsning – arven skal i 1805 indbetales til overformynder, mens enken får renterne.
- 1804: Skiftet afsluttes formelt.